

محمد علی مهدوی راد
فرزانه‌ها از تاریخ پیامبر اسلام،
استاد جعفر سبحانی،
چاپ اول، ۱۳۷۱
معاونت آموزش و تحقیقات
بعثه مقام معظم رهبری،
۵۳۶ صفحه،
قطع وزیری.

ثبت و ضبط وقایع زندگانی رسول الله - ص - ، فرزها و فرودیه‌های تاریخ اسلامی و گزارش چگونگی سیره پیامبر - ص - پیشینه بسیار کهنی دارد. در این باره عالمان، محدثان و مورخان، آثار بسیاری نگاشته و کتابهای کوچک و بزرگ بسیاری سامان داده‌اند. (رک: معجم ما الف عن رسول الله - ص - صلاح الدین المنجد. کتابنامه حضرت محمد، مه‌ری دالایی. کتابنامه پیامبر با ۲۵۸ عنوان. کتابنامه هجرت با ۲۲۰ عنوان، معجم

ما کتب عن الرسول و اهل البيت - عليهم السلام - عبدالجبار الرفاعي. این کتاب که گسترده ترین کتابشناسی در شرح حال معصومان - عليهم السلام - است گسترده ترین منبع شناسی زندگانی پیامبر - ص - را نیز در بر دارد؛ از مجموعه ۱۲ جلدی این، ۵ جلد ویژه پیامبر است).

از جمله کوششهای موفق در این باره و به زبان فارسی، کتاب سودمند و خواندنی «فروع ابدیت» است. به خامه عالم بزرگوار حضرت آقای جعفر سبحانی. نویسنده در کتاب یاد شده، کوشیده است به تجزیه و تحلیل حوادث بپردازد و ریشه‌ها و روندها و نتایج حوادث را بازگوید و با تکیه بر اسناد و متون و دقت در مدارک تاریخی شیعه، تحریفات راه یافته در تاریخ اسلام را بعضاً بازشناسی کرده، چهره حق را بنمایاند.

ضرورت آشنایی با ابعاد زندگانی و سیره رسول الله - ص - برای راهیان حریم دوست و زائران مزار مطهر پیامبر - ص -، معاونت آموزش و تحقیقات بعثه مقام معظم رهبری را بر آن داشت که به تلخیص کتاب همت گمارد و تمام فصول آن را متناسب با فرصت زائران و حال و هوای راهیان آن دیار، تنظیم نماید.

کتاب فرازهایی از تاریخ پیامبر اسلام در چهل و پنج فصل، زندگانی پیامبر - ص - را گزارش کرده است. در نوزده فصل اول، از شبه جزیره العرب، عربها پیش از اسلام، تبار پیامبر - ص -، دوران کودکی و جوانی آن حضرت، بعثت و مراحل دعوت و گسترش پیام در مکه، رویارویی با مشرکان و چگونگی گذار از گردونه‌های دشوار و طاقت فرسای دوران مکی را توضیح داده‌اند.

فصل نوزدهم با گزارش چگونگی هجرت رسول الله - ص - به مدینه آغاز می‌شود و چگونگی بی نهادن جامعه اسلامی در مدینه، رویارویی با دشمنان داخلی و خارجی، نبردهای و پیامدهای آنها و دیگر مسائل سیره پیامبر بگونه‌ای تحلیلی گزارش شده و در پایان با عنوان «آخرین شعله‌های زندگی» رحلت رسول الله - ص - و حوادث آستانه رحلت بررسی می‌شود. کتاب در مجموع، اثری است مستند، گویا و خواندنی.

جرعه‌ای از بیکران زمزم،
 آیه‌الله عبدالله جوادی آملی،
 ترجمه و تحقیق: علی حجتی کرمانی،
 چاپ اول - ۱۳۷۱
 معاونت آموزش و تحقیقات
 بعثه‌ی مقام معظم رهبری
 ۱۷۷ صفحه،
 قطع رقیعی

حج جلوه‌ی اسلام، تبلور دین و تمامت مکتب است. اعمال حج سرشار از معارف بلند، اسرار عظیم، حقایق فخیم و رازها و رمزهای عرفانی است. در آیات و روایات و آثار بزرگان دین، از این حقایق والا و مقاصد اعلی سخن بسیار رفته است. کتاب مورد گفتگو یکی از آثار ارجمند و خواندنی است؛ که با نام زیبا و تأمل برانگیز «جرعه‌ای از بیکران زمزم» نشر یافته است.

مؤلف محقق و بزرگوار، این مجموعه را برای این که در مقدمه «کتاب الحج» تقریرات درس فقه مرحوم آیه‌الله العظمی سید محمد محقق داماد یزدی نگاشته تا به تعبیر لطیف وی، «مناسک حج را با بیان معارف آن و «مباحث فقه اصغر» با «کرایم فقه اکبر» که دین به آن کمال می‌یابد و نعمت با آن تمام می‌شود، تکمیل کند.»

در مقدمه کتاب روشن می‌شود که عبارات دارای باطن و سزای هستند، و حج نیز چنین است و بلکه اعماق جلیل و اسرار عظیم آن ناپیدا کرانه است بسی گسترده. آنگاه در پرتو آیات و روایات و باریک بینی‌ها و ژرفنگریهای ارجمند، نشان داده می‌شود. که کعبه مثالی است از برای عرش، و پایه‌های آن بر توحید محض استوار گشته است.

کعبه پاک است و جز پاکان بر آن دست نمی‌سایند، و خانه‌ای بدین سان پیراسته از نارواییها شایسته آن بوده است که از دیرپای‌ترین روزگاران خانه‌ای باشد برای مردم، همه مردم و بدو راز هر گونه علقه و پیوستگی ناهنجار (!؛ عتیق) کعبه محور رهایی و آزادی است و الهام بخش گسستن از هر آنچه جز خداوند است، کعبه قیام است برای امت و

قوام است برای جامعه اسلامی، حج مهمترین مظهر اسلام، توحید مجسم، وحی مجسم و تجسم عینی معاد است. حج نمایشگر حکومت والای اسلامی و بیانگر خلق عظیم و ارانه دهنده عملی چهره زیبا و دلپذیر حقایق الهی است. حج پرچم افراشته حق، و تحقق بخشنده اهداف و مقاصد قرآنی است؛ اینها و جز اینها، مطالب ارجمندی است که در این کتاب با بیانی لطیف و تحقیقی دقیق عرضه شده است.

مترجم محقق کتاب، متن را با نثری روان، گویا و استوار به فارسی برگردانده و با توضیحات و تعلیقات سودمندی آن را افزون ساخته‌اند.

اکنون یادآوری می‌کنم که مؤلف از کتاب «مصباح الشریعه و مفتاح الحقیقه» سخنی منسوب به امام صادق - ع - نقل کرده‌اند و مترجم نوشته‌اند: «مصباح الشریعه و مفتاح الحقیقه، تألیف عالم گرانقدر عبدالرزاق لاهیجی و...»

اما اولاً مؤلف کتاب یاد شده روشن نیست و سخن در باره چگونگی آن بسیار است، و ثانیاً، عبدالرزاق لاهیجی مترجم و شارح کتاب به فارسی است و نه مؤلف آن، و ثالثاً چنان پنداشته نشود که این شارح بزرگوار، ملا عبدالرزاق لاهیجی فیلسوف و متکلم بزرگ قرن یازدهم هجری و مؤلف کتاب عظیم «شوارق الالهام» و... است چنانکه از عبارات مترجم بر می‌آید. این دو هیچ ربطی بهم ندارند.

صهباى صفا
 آية الله جوادى املی،
 چاپ اول تهران ۱۳۷۱،
 معاونت آموزش و تحقیقات
 بعثة مقام معظم رهبری،
 ۲۴۳ صفحه،
 قطع رقیعی.

این کتاب از چند مقاله و گفتار است که در مناسبت‌های مختلفی به قلم آمده و یا بیان شده است؛ و پس از آنکه با بازنگری و ویرایش، و افزودن مقدمه در چگونگی کتاب و

محتوای آن، با عنوان یاد شده نشر یافته است.

ضرورت آگاهی از اسرار حج در گفتار اول تبیین شده و در ضمن آن از حج بعنوان «ضیافت الهی»، سخن رفته و حج خالصانه و حقیقت حج، نموده شده است.

تفسیر سؤالاتی گرانقدر در معارف و اسرار حج از سید الساجدین، زین العابدین - ع - محتوی سخن دوم راتشکیل می‌دهد. و سخن سوم و چهارم توجهی است باریک بینانه و ژرفنگرانه به اسرار و معارف نهفته در عرفات، منی و مشعر. سخن چهارم با عنوان «عرفات، سرزمین هجرت از خود»، با یاد سالار شهیدان و معلم خونین چه‌رگان؛ اباعبدالله الحسین - ع - آغاز شده و با سوگیاد کبوتران خونین بال حرم الهی؛ شهیدان مکه به سال ۶۶ پیوند خورده است؛ و آنگاه اسرار حج از دیدگاه امیر مؤمنان علی - ع - نموده شده، و بخشهایی دلپذیر و تنبه آفرین، از دعای عرفه شرح گردیده و حقایق ارجمند و آموزنده‌ای عرضه شده است.

«منی؛ تجلیگاه تولی و تبری»، موضوع سخن دیگری است که در ضمن ابعاد آن تشریح شده، و راز رمی جمرات و چهره‌نمایی از صالحان تبیین شده است.

«ولایت سر بزرگ حج»، در بخش دیگر آمده و جایگاه والای «ولایت در تفکر اسلامی» شناسانده شده است. پس از آن «اسرار حج در روایات» می‌آید. با نگاهی به اسرار عبادتها بطور عام و حج و نقش آن در ایجاد عبودیت در انسان بگونه‌ای ویژه، در این بحث نشان داده شده است که اگر حج به درستی انجام شود، چه سان عشق به الله در جان می‌ریزد و اعماق وجود از عبودیت محض و شوق دیدار لبریز می‌شود.

در گفتاری دیگر با عنوان «عظمت حج در اسلام» جایگاه والای حج نشان داده شده و پیوند آن با جهاد و رهبری و چگونگی حج‌گزاری اصیل با محتوایی ارجمند و کار آمد ارائه شده است. «نظام حج در اسلام»، عنوان مقاله بلندی است در این مجموعه که در ضمن آن، از «حج در میان اقوام و ملل»، «موقعیت والای کعبه» و «بنیانگذاران آن»، سخن رفته و در ذیل عناوینی چون: «کعبه مرکز نشر توحید»، «کعبه محور آزادی و مطاف آزادیخواهان»، «کعبه؛ اساس تقوا و بنیاد پرهیز و پرخاش» و «پیوند کعبه و امامت»، مطالب مهم طرح شده است. پایان این مقاله، خطبه ارجمند رسول الله - ص - در حجة

الوداع است.

مقاله دیگر در این مجموعه با عنوان «قداست و امنیت حرم» به تبیین و توضیح اهمیت حرم، قداست کعبه، و جایگاه والای آن در فرهنگ اسلامی می‌پردازد. در این مقاله در آغاز از زمانشمولی و جهانشمولی معارف قرآن کریم و رسالت جهانی پیامبر - ص - سخن رفته و وظیفه انسانها در برابر رسالت پیامبر تبیین شده است. آنگاه نگاهی است به تولیت و سرپرستی حرم امن الهی، و لزوم برائت از مشرکان در آن دیار و نیز لزوم حراست از قداست کعبه و امنیت حرم الهی. پایان بخش این مجموعه گفتاری است دلنشین با عنوان «آداب تشریف به محضر پیامبر - ص - و ائمه - علیهم السلام -».

«صهباي صفا» جامی است گوارا برگرفته از معارف دریاوار قرآنی و چشمه‌سار زلال تعالیم اهل بیت - علیهم السلام - که بی‌گمان در نگریستن بدان راهیان حریم دوست مزار معشوق را سودمند تواند بود.

حج،

محسن قرائتی،

چاپ دوم، تهران، ۱۳۷۰

معاونت آموزش و تحقیقات

بعثه مقام معظم رهبری،

۳۱۷ صفحه،

قطع رقعی.

این کتاب کوشیده است تا در ضمن ده فصل، آنچه را که آگاهی از آن، برای راهی حریم دوست مزار عزیزان خفته در سرزمین وحی لازم است، باز گوید. این کتاب آمیزه است از مباحث و مطالب عقیدتی، اخلاقی، معارف و اسرار حج و تاریخی، اما با دستمایه‌ای از آیات و روایات.

در فصل اول با عناوینی چون: «حج، عشق و تعبد است»، «حج، بندگی خداست»، «حج تقویت و اصلاح ایمان است»، «حج وسیله استواری مسلمانان است» و... از ابعاد

گونه‌گون معارف حج سخن رفته و اهمیت آن در میان احکام و معارف اسلامی با بهره‌وری از آیات و روایات، روشن شده است.

در فصل دوم با عنوان «در آستانه حج» مقدمات لازم برای حاجیان بیان شده و در ضمن آن، از مال حلال، سفر و فواید آن، آداب سفر و منش معاشرت با دیگران، و زندگی جمعی، هماهنگی با مسافران و... تشریح شده است.

فصل سوم با عنوان «اعمال حج» عهده دار تبیین و گزارش اسرار، رازها و رمزها، و اعمال و حرکتها در حج است، میقات، حرم، مکه، طواف، سعی در صفا و مروه، عرفات، مشعر، منی، رمی جمرات، قربانی، حلق و... که همه و همه حرکتها، اعمال و مراسمی است با معارف و حقایقی توی در توی که در این بحث به برخی از معارف آنها در پرتو آیات و روایات اشاره شده است.

در این بخش از چهره بلند تاریخ و سستیغ اندیشان چون حضرت خدیجه و ابوطالب، حامیان بی دریغ رسول الله - ص - نیز سخن رفته و به شخصیت والای آن دو بزرگوار اشاره شده است.

با پنجمین فصل، مباحث و مطالب مربوط به مدینه آغاز می‌شود. با بحثی آموزنده درباره زیارت و ابعاد مختلف این آموزه ارجمند دینی که سوگمندانه برخی از مسلمانان چون حقیقت والای آن را نیافته‌اند از سر جهل باورمندان بدان را به شرک و... متهم ساخته‌اند.

بدین سان مؤلف پس از بحث زیارت می‌کوشد ابعاد شرک را باز شناساند و نشان دهد که به زیارت قله سانان حقیقت جوی حقیقت گستر شنافتن و بدان توسل جستن نه شرک است و نه ناسازگار با توحید، بلکه همسویی با اهداف آنان است و عین توحید.

در فصلی دیگر از قبرستان بقیع، که قرن‌ها مظلومیت را بر پیشانی دارد سخن رفته و قبور بزرگان خفته در آن شناسانده شده است. یاد شهدای احد در فصلی دیگر آمده و با بحثی در باره هدایا و چگونگی آن، بحثهای اصلی کتاب پایان یافته است و در نهایت یادآوریهایی است بهداشتی، تبلیغاتی اخلاقی و...

کتاب روان و خوش تنظیم است و مطالب آن سهل الوصول و آموزنده.

